

ENGLEN I HØJBY KIRKE

BAGGRUNDSTEKST 6

KALKMALERIER

Mange danske kirker er fyldt med kalkmalerier, træudskæringer og andre fremstillinger af livet på jorden, i himlen og ikke mindst i helvede. I modsætning til mange andre lande overlevede kalkmalerierne reformationen i Danmark i 1536, men i 1700-tallet begyndte man at kalke malerierne over med hvid, fordi man mente, de var gammeldags og ikke længere beskrev tidens kristendomssyn, der var præget af Oplysningstidens idealer. Men de sidste hundrede år har man fået fornyet interesse for denne kulturhistoriske skat, og man har afdækket mange af de gamle kalkmalerier. Under det hvide lag kalk er der dukket en broget verden af kristne fortællinger frem.

Kalkmalerierne var en slags tegneserier for folk, der dengang sjældent kunne læse, men som gennem malerierne fik et klart indtryk af kristendommens budskaber.

De fleste kalkmalerier i Danmark stammer fra årene 1100-1600.

KALKMALERIERNE I HØJBY KIRKE

Højby kirke er især kendt for sine mange kalkmalerier, hvor flere faktisk rummer engle. Man kan fx se ærkeenglen Gabriel blæse i sin basun på Dommens dag og vække de døde til live. Mest kendt af kalkmalerierne i kirken er dog maleriet af domsenglen Michael. Dette kalkmaleri stammer fra omkring år 1380.

Ærkeenglen Michael vejer sjæle på Dommens dag, Højby Kirke, o. 1380.

DOMSENGLEN MICHAEL

Kalkmaleriet er at finde i kirkens kor. Motivet forestiller ærkeenglen Michael. Michael er en rank, ung mand med rødt krøllet hår og to store vinger på ryggen. Vingerne er spinkle helt inde ved hans skuldre, men folder sig ud som en svanes store vinger. I sin højre hånd hæver Michael en gammeldags købmandsvægt med to skåle. I den ene skål sidder en lille bange sjæl og river sig fortvivlet i håret. Han er tydeligvis bekymret for udfaldet af vejningen, for i den modsatte skål sidder en djævel og tynger skålen ned, og djævelen får ovenikøbet hjælp af Fanden selv, der sidder på stangen og presser djævlens side ned. Mandens sjæl er tydeligvis ved at blive vejlet - og fundet for let.

Dette motiv med sjælevejningen er et klassisk motiv både fra Bibelen og fra kalkmalerierne, ja også indenfor islam kender man motivet. På Dommens dag skal ethvert menneskes gode og onde gerninger vejes. Denne afvejning afgør, om mennesket havner i himlen eller i helvede. Men i Højby Kirke er der en særlig og meget vigtig detalje, som ændrer hele betydningen af kalkmaleriet.

NÅDENS FASTE GREB

Ærkeenglen Michael holder nemlig fast i vægtens arm med sin venstre hånd. Man skulle tro, at det var en retfærdig dom, manden i skålen ville få, men Michaels venstre hånd forhindrer vægtens arm i at vippe op og dermed veje mandens gode gerninger for lette. Michael påvirker således dommens afgørelse i mandens favør.

Selv om de to djævle anstrenger sig for at overtage sjælen, frelses den af englen. Michael er Guds forlængede arm, og kalkmaleriet illustrerer fint den kristne pointe: at et menneske ikke frelses ved egne gerninger, men ved Guds nåde og barmhjertighed.